

Braziliaans autorijden in tijden van crisis (column in CfpB-nieuwsbrief van oktober 2009)

Investeer nu! We stoppen met investeren! De berichtgeving in de kranten buitelt – ondanks dat we inmiddels gewend zijn aan ‘de crisis’ - nog steeds over elkaar heen. De meningen over wat wijsheid is lopen uiteen. Het lijkt Braziliaans autorijden: gas geven en remmen wisselen elkaar kortcyclisch af.

Voorals het gaat over duurzame investeringen lijkt de kakofonie compleet. Investeren in onderwijsgebouwen, investeren in duurzaamheid door energiemaatregelen, hergebruik van leegstaande gebouwen, ze vormen onderdelen van maatregelpakketten die her en der onder de aandacht worden gebracht. Het idee is dat in tijden van crisis strategisch gehandeld dient te worden, d.w.z met oog op de verre toekomst. Energiebesparing springt daarbij dan het meest in het oog.

Het ordentelijk redeneren over de rationaliteit, over de psychologische invloed of zelfs de wijsheid van duurzaam energiebeleid is niet altijd even transparant, integendeel. Beoogde effecten worden uitgedrukt in zelden vergelijkbare dimensies: werkgelegenheidseffecten, CO2-reductie, beter onderwijs, arbeidstevredenheid, en ga zo maar door.

Het opzetten van samenhangende besluitvorming waarin deze onderwerpen een plek krijgen verdient onze volle aandacht. Redeneren en beslissen horen hand in hand te gaan. Echter, de eenheden van die redeneringen worden te vaak uitgedrukt in oude indicatoren: economische groei, stijging van de arbeidsproductiviteit.

Beweringen dat het allemaal anders moet of dat er rechttoe - rechtaan, instant oplossingen zouden bestaan, doen geen recht aan de complexiteit van onze gearrangeerde samenleving. De beste bedoelingen van vaak conflicterend (overheids)beleid ten spijt. Issue politics - vandaag een krantenkop, morgen een spoeddebat - schiet nu de nood aan de man is, opzichtig te kort. Zo ook het energiebeleid en onze energieafhankelijkheid.

De huidige crisis leert dat de aandacht voor maatschappelijke waarden en individueel gedrag een plek horen te krijgen. Het belang van individueel gedrag bij energiebesparing is daarin sterk onderschat. Technische maatregelen aan gebouwen kunnen forse percentages besparen, maar ander gedrag kan leiden tot minstens even grote zo niet grotere besparingen. Aandacht voor gedrag – en dan niet alleen maar ‘neem eens wat vaker de trap’ - roept de vraag op hoe medewerkers hun werk waarderen en in staat zijn om dat te organiseren.

Er is veel kennis beschikbaar over gedrag, werkomgeving, gebouw, energiebesparing en de effecten op levensduurkosten. Investeringsvoorstellen gericht op ‘het naar voren halen van werk’ kunnen goed onderbouwd worden. Het gaat erom die kennis in te zetten zodat er op basis van heldere redeneringen beleid gevoerd kan worden dat de illusie van ‘welles nietes’ - besluitvorming wegneemt.

Wim Pullen, Pieter le Roux, Hans Cox, Jaap Hanekamp